

Ukázka ze hry *Krvavá svatba aneb Drahomíra a její synové*

- CHRASTĚJ Běda! Běda! Zahalte tváře, posypte hlavy popelem!
- VÁCLAV Co tě potkalo, muži nábožný?
- CHRASTĚJ Peklo si ustlalo hnízdo v domě tvém a vyslalo syna Luciperova, aby spáchal hřích, nad nímžto se nebe černým rouchem zahalí.
- ČELEĎ Běda nám!
- VÁCLAV Neprojímej, srdce moje –
- CHRASTĚJ Právě tvoje srdce musím sedmerým mečem proteknouti, synu bohumilý, – ale neklesej na mysli, neboť nad námi jest Hospodin. Přišla hodina, že jsem měl modlitbu s nábožnou tvouj bábou konati; i vejdu k ní do komnaty – ale hrůza! – kdož vypoví moje leknutí? – bohobojná kněžna tu leží bez života na zemi!
- VÁCLAV Cože pravíš?
- CHRASTĚJI Vražedná ruka zhasila život její!
- VÁCLAV Neopouštějte mě, nebesa! (Kvapí vpravo.)
- ČELEĎ Běda nám! Naše matka zhynula!
- VÁCLAV (se vrátí)
Zavražděna! Zavřena usta, z nichž sladká moje útěcha plynula; vyhaslé oči, z nichž na mé cesty vodící paprsky padaly; zledovatělo srdce, v němž slovo boží bydlilo a celá národ blahý stánek nalezal. O světě hrozný, světě zlý, hříchem tak přeplněný, že musí proud jeho i světice uchvátit!
- CHRASTĚJ Vzpamatuj se, kníže můj!
- VÁCLAV O, což má býti jisto na zemi? co váženo a ctěno, když se vtělená ctnost v krvi utápí a nepravost k hodům zasedá?
- CHRASTĚJ Otuž se, pane, myslí křesťanskou.
- VÁCLAV Ale já vyženu toho ducha z knížectví a strašlivě pomstím tento čin krvavý, aby stín ženy bohobojné spatřil jeho očistu. Očistu? Ach, což může tuto vraždu očistit? Novou vraždou neosvětím tvoji památku, duchu vyvolený, jenžto již po boku svého Spasitele v jasných vysostech se vznášíš! Nes palčivé vědomí činu svého zlostný vrah jako pokutu nejtěžší; já učiním podle slova Páně a budu prositi (s nábožnou vřelostí): Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům!
- CHRASTĚJ (pozdvíženým hlasem)
A nevod' nás v pokušení, ale zbav nás všeho zlého.
- ČELEĎ Amen!

(TYL, J.K. Krvavá svatba aneb Drahomíra a její synové in id., Historická dramata, Praha: SNKLHU, 1954, s. 251–253.)

Ukázka z publikace *Velké dějiny zemí koruny české, kráceno*

Politika českého knížete [v 10. století] se [...] utvářela ve vztahu k [...] německým vévodstvím [hraničícím s českým územím, Bavorskem a Saskem]. Zprávy, které by nám umožnily aspoň uvažovat o tom, jak vypadal její obsah, se váží až k událostem, jejichž řetězec započal po smrti Spytihněvova bratra a nástupce, knížete Vratislava. Vratislav zahynul počátkem roku 921 [...] v období, ve kterém vyvrcholil střet bavorského a saského vévodství. Roku 919 byl saský vévoda Jindřich prohlášen králem. Bavoři odmítli tento titul uznat a obě země se ocitly v otevřeném konfliktu. Počátkem léta 921 se však vládci Saska a Bavorska dohodli. Řezenskou smlouvou uznal Arnulf Bavorský vládu krále Jindřicha I. (919–936), který mu za to zaručil volnost ve vnitřní i zahraniční bavorské politice.

Kníže Vratislav zjevně nestál stranou těchto mocenských her a po jeho smrti byl nejspíše právě spor o zahraničněpolitickou orientaci Čech ve prospěch Bavorska či Saska určujícím motivem, který vedl ke krvavému střetu dvou knížecích vdov – kněžny Ludmily, vdovy po Bořivojovi, a kněžny Drahomíry, vdovy po Vratislavovi.

Vratislav po sobě zanechal dva syny. Starší Václav byl v době otcovy smrti stár asi třináct let, mladší Boleslav pak sedmi- či osmiletý. Za dospělého se tehdy chlapec považoval od šestnácti let (staročeské právo dávalo před formální plnoletostí přednost faktické fyzické zralosti; dospělost nastávala u muže, „když se brada spe aneb když se lóno chlupatí...“), ani starší Václav nebyl tedy v roce 921 způsobilý, aby vykonával vládu.

Podle Kristiána se vzniklá situace řešila takto: „Václav byl povolán do hlavního hradu Prahy a na stolec otcovský od všeho lidu povýšen. Ale poněvadž ještě neodrostl věku chlapeckému nebo jinošskému, všichni velmožové, pojavše moudrý záměr, svěřili mladého vévodu i s jeho bratrem Boleslavem Ludmile blahoslavené paměti, služebníci Kristově, na vychování, dokud by s pomocí boží nedosáhli síly dospělého věku.“

Václav byl tedy rozhodnutím sněmu Čechů dosazen jako kníže, avšak jeho výchova, a to znamená rozhodování jeho jménem, byla svěřena jeho bábě Ludmile. S tím se ovšem nehodlala smířit její snacha, matka obou chlapců, kněžna Drahomíra. Ta „ovdověvši, užívala vladařské moci svého muže.“ Odmítala respektovat rozhodnutí sněmu, podle kterého náležel Ludmile rozhodující vliv na nedospělého českého vládce, tedy de facto regentská vláda. „Proč ona [Ludmila] má být takřka mou paní? Zahubím ji, zdědím všechno, co má, a budu vládnout svobodně,“ uvažovala mladší z knížecích vdov podle latinské legendy *Fuit in provincia Boemorum*.

Rozhodnutí sněmu prakticky rozdělilo vládu v zemi. Drahomíra zřejmě disponovala knížecím majetkem, a tedy i družinou, jež byla z tohoto majetku udržována. Ludmila se mohla opírat o podporu velmožů, kteří rozhodli o jejím regentství. Obávala-li se mladší kněžna, že skrze funkci, „kterou svěřil všechen národ její tchyni, bude sama zbavena vlády a majetku a tato [Ludmila] získá veškerou vladařskou moc“, nebyla to asi obava zcela lichá. I pokud by nic takového nezamýšlela její tchyně, rozhodnutí velmožů, kteří svěřili vládnoucího knížete do

rukou Ludmily, mělo zjevně oslabit Drahomířinu pozici v zemi. Střetnutí mezi snachou a tchyní bylo v této situaci jen otázkou času. [...]

Drahomíra, pokud můžeme soudit podle následujících událostí, pochopila, že [...] Čechy nemohou pokračovat v probavorské politice, [jak měla v plánu její tchyně]. Mezi oběma ženami, jež se dělily o vládu v Čechách, vypukl otevřený spor. Nevíme, jak se Drahomíře povedlo zvrátit situaci ve svůj prospěch, ale Ludmila kapitulovala, vydala jí knížecí syny a požádala, aby jí Drahomíra určila místo pobytu. Není jasné, proč se později rozhodla pro dobrodružný útěk z Prahy na Tetín, zda Drahomíra její kapitulaci nepřijala či zda se starší z kněžen nechala přece jen přesvědčit, aby pokračovala v boji o moc. To by spíše odpovídalo tomu, že zůstala nedaleko od Prahy na hradišti Tetíně (u Berouna) a neprchala z dosahu Drahomířiny moci. Snad očekávala pomoc velmožů, kteří na sněmu prosadili její regentství, snad i bavorskou podporu. Pro tyto možnosti představovala nebezpečí, kterému Drahomíra čelila prostředky, ve kterých měla momentální převahu ona, tedy ozbrojenou mocí. Tak 15. 9. 921 Ludmilu zavraždili družiníci vládnoucí kněžny.

(BLÁHOVÁ, Marie. *Velké dějiny zemí koruny české*. Svazek I., do roku 1197. Praha a Litomyšl: Paseka, 1999, s. 268 -273)

Fiktivní novinová zpráva o úmrtí kněžny Ludmily

V sobotu 15. září bylo v knížecím dvorci na Tetíně nalezeno ženské tělo bez známek života. Přivolaný lékař konstatoval smrt oběšením či zardoušením. Další vyšetřování ukázalo, že zesnulá je kněžna Ludmila, jež několik dní předtím odcestovala z Prahy, údajně kvůli výhrůzkám její snachy Drahomíry. Ta v současné době de facto vládne českému knížectví namísto svého nezletilého syna Václava, jehož poručnicí dříve byla právě kněžna Ludmila.

Vyšetřovatelé nyní pracují s verzí, že Drahomíra nechala Ludmilu úkladně zavraždit, aby znovu získala moc, které se těšila po smrti svého manžela, knížete Vratislava. Připomeňme, že po smrti Vratislava v únoru tohoto roku na Drahomíru automaticky přešly všechny vladařská práva a povinnosti, včetně práva užívat ze státní kasy hrazenou ochranu. Poté však senát rozhodl o svěřeni nezletilého nástupce trůnu knížete Václava do poručnictví jeho zavražděné babičky Ludmily. Spekuluje se, že vedle mocenských ambicí mohl být motivem údajné vraždy také Drahomířin odlišný pohled na směřování české zahraniční politiky, kdy Drahomíra dlouhodobě zastávala politiku nevměšování, zatímco Ludmila měla blízko k německým politikům na bavorské straně hranic.

Vyšetřování stále pokračuje, ale svědkové z knížecího dvorce pod podmínkou anonymity sdělili, že oné noci viděli dva muže varjažského vzezření pohybovat se v sídlišti pod dvorcem. Zdroj z okolí knížecího dvora prozradil, že dva varjagové jménem Tunna a Gommon se v průběhu minulého měsíce v Praze nejméně jednou sešli s poradcem kněžny Drahomíry. Přesný způsob úmrtí kněžny Ludmily zatím není znám, na místě činu v tuto chvíli probíhá zajišťování stop a forenzní práce.